

HELG

INNSENDT

Denne artikkelen er ikke skrevet av en journalist i Agderposten, og er derfor ikke fri og uavhengig journalistikk. Artikkelen er i sin helhet laget av en ekstern bidragsyter. Vi har funnet innholdet interessant for våre lesere, og publiserer det derfor redigert og tilrettelagt av redaksjonen. Det betales ikke honorar for slike artikler.

Natt på museet

Svart senker natten seg, i stall og stue. Det er vi vant til. Men at museene også gjør krav på sin del av denne tiden på døgnet, og inviterer publikum til arrangementer i det magiske mørket, er et nytt og spennende, men – viser det seg – svært forklarlig fenomen.

De siste årene har man kunnet observere et mangfold av nattlig aktivitet i museumsverdenen. Kultur- og naturhistoriske museer i inn- og utland har åpnet dørene for publikum på tider av døgnet hvor institusjoner som dette vanligvis er utilgjengelige og mørklagte. Lyset skrus ikke nødvendigvis på når publikum ankommer i sene kveldstimer heller, for ingrediensene i arrangementene er som oftest av det mystiske og litt skumle slaget. Da Aust-Agder kulturhistoriske senter – nå KUBEN – åpnet dørene for «Natt på museet» i oktober 2009, ble publikum hilst velkommen av en skvetten nattevakt, en mystisk bibliotekar og en levende gallionsfigur.

Men KUBEN er altså i godt selskap på dette området. Slottsfjellsmuseet inviterer i fjor høst til mørk høstvandring og jakt på gamle sagn- og eventyrfigurer. Historisk museum i Oslo arrangerte natt på museet i september, med temaet «Kropp, død og begravelse». Men også blant de store internasjonale museene arrangeres det omvisninger og arrangementer på nattetid. Flere utenlandske museer, blant annet Natural History Museum i London, har til og med overnatting for barn og voksne, til høye priser og med utsolgte plasser mange måneder i forveien. Dette populære museumsfenomenet fortjener definitivt å undersøkes nærmere.

Popkulturell tiltrekningskraft

Felles for de fleste av disse arrangementene, er at de eksplisitt referer tilbake til – og ofte også låner tittel fra – den amerikanske actionkomedien «Night at the Museum», basert på en barnebok skrevet av Milan Trenc i 1993. I filmen fra 2006 spiller Ben Stiller museumsvakten Larry Daley, som på sine første nattevakter ved Naturhistorisk museum i New York, opplever at både voksdukker og utstillingsobjekter våkner til liv. Filmen ble svært populær og fikk to oppfølgere, hvorav den siste gikk på norske kinoer så sent som i 2015. Filmene har det til felles at de spiller på museet som et sted som innbyr

FAKTA

I ET HISTORISK LYS

- Under denne vignetten skriver historikere og andre fagfolk på Agder om spørsmål de brenner for. Spalten er et samarbeid mellom Aust-Agder museum og arkiv, HIFO Agder og Agderposten.
- Har du tips og ideer kontakt oss på e-post: kristoffer.vadum@aama.no eller redaksjonen@agderposten.no

til, og med sine bygninger og utstillinger egner seg spesielt godt for, magiske og mystiske opplevelser.

Bakgrunnen for museumsfenomenet er åpenbart filmens ideoende kvaliteter. Men det faktum at så mange museer lager arrangementer som leker med ideen om gjenstandssamlingenes yrende natteliv, og at folk går mann av huse for å være med, antyder at det også kan være en dypere forbindelse mellom filmen og museer. Med andre ord berører filmen noe grunnleggende ved hva et museum er og oppfattes som. Dette er sannsynligvis noe av grunnlaget både for filmens suksess og de ettervirkningene den har fått i museumslandskapet. Det filmen satte på dagsorden – at det finnes noe mystisk og uutgrunnet ved museene, som først og fremst foregår når publikum vanligvis ikke får være til stede – er selvsagt også noe av grunnen til at museene lenge har vært en arena for popkulturell utfoldelse. Den meste kjente figuren som gjerne bruker museet som utgangspunkt for sine spennende eventyr, må være Donald Duck. I klassikeren «Gullhjelm» fra 1954, for eksempel, finner han i museets vikingskip et kart som viser veien til en sagnomsust gullhjelm.

VÅKNER TIL LIV: En gallionsfigur våknet til liv da Aust-Agder kulturhistoriske senter – nå

KUBEN – arrangerte Natt på museet i 2009. (Foto: Agderposten)

HELG

Gjenstandens magiske kraft skaper forviklinger og fører til stormannsgalskap, i velkjent Donald-stil.

Tingenes historier

Museene kan med rette påberope seg et spesielt på nettopp de ekte tingene, altså objekter fra en fortidig virkelighet. Likevel; å se på en mer eller mindre alderdommelig gjenstand, er for mange av oss i seg selv ikke videre interessant. Får vi derimot vite mer om akkurat denne ene tingens spesielle historie, og supplerer det øynene ser med de indre bildene informasjonen måtte gi oss, kan gjenstanden ved fantasiens hjelp dra oss mot fortiden, ved at fakta fungerer som et springbrett for fantasien.

Ta for eksempel en av KUBENs mange gjenstander: et brunlakkert treskrin med lokk og dør, brukt til oppbevaring av et eller annet, det kan man se, men ikke enkelt å aldersbestemme og uten noe spesielt fascinerende ved seg. Hvem skulle tro at nettopp dette skrinet, som verken er imponerende eller oppsiktsvekkende i seg selv, er en av KUBENs morsomste og mest spennende gjenstander? Opplysningen om at det er et velutstyrt reiseapotek fra midten av 1700-tallet, som fulgte 15 år unge dronning Caroline Mathilde på reisen fra England til Danmark høsten 1766, til det første møtet med hennes tilkommende, kong Christian 7 av Danmark, gjør sannsynligvis at skrinet brått blir mer interessant for betrakteren.

Sper man på med fortellingen om kong Christians utagering og sinnssykdom, og dronningens kjærlighetsforhold til og barn med kongens egen livlelse, kan iaktakelse av gjenstanden gi en følelse av å være tett på både fortidige hendelser og personer. Hver gjenstand har med seg et mylder av uforgjævede fortellinger. Hvilke av disse som aktiveres, avhenger av retningen fakta og fantasi styrer den som iakttar, og hvilke nye tankekonstellasjoner dette igjen avstedkommer.

Forestillinger om fortiden

Kan hende er det som professor i medievitenskap Anders Johansen hevder, nemlig at er det autentiske materialet er «verdifulle først og fremst som symboler på kontakt med en eller annen fjern eller fortidig virkelighet, dvs. som garantister for at denne kontakten virkelig er der – kanskje er det i mange tilfeller som slike relikvier snarere enn som egentlige kunnskapsgjenstander at vi stiller dem ut på museum». En opplevd kontakt med fortiden, som man jo vet at man aldri helt kan klare å gripe slik den egentlig var, fremstår også i 2017 som forlokkende. Museet er dermed, i kraft av sine samlinger, et sted hvor nåtid møter fortid.

Ikke minst krever denne kontakten med fortiden via gjenstandene, en stor dose fantasi.

FAKTA**NATT PÅ MUSEET**

► «Natt på museet» arrangeres på KUBEN torsdag 16. februar, med omvisninger fra kl. 18. Det er forhåndspåmelding til dette arrangementet, se KUBENs nettside <http://www.kubenarendal.no/>

Og slik kan man si at det alltid har vært, helt fra de gamle greske musene brukte dem som lekegrind for kunstnerisk utfoldelse. Den greske termen «museion» – opprinnelsen til ordet «museum» – betyr nettopp «tempel for musene». Som arena for disse nå litt ulne skytsgudinnene for ulike typer kunst og vitenskap, har museene altså helt fra begynnelsen vært et sted hvor kunnskap og fakta møter diktning og fiksjon. Mange vil kjenne til det berømte biblioteket i Alexandria, et av verdens sju forjettede underverker, men den riktige termen for dette som institusjon var nettopp «museion».

Nattens annerledeshet

Karakteristisk for museet er altså at det er en arena hvor flere dimensjoner møtes; nåtid møter fortid, fakta møter fiksjon og fantasi. Hva er typisk for den andre viktige ingrediensen i de populære Natt på museet-arrangementene, nemlig nattlig mulm og mørke? Kvelden og natta kan kanskje best beskrives som fantasien og mystikkens tid på døgnet. Det meste fortoner seg annerledes i mørket enn i lyset, og mange steder fremstår som mye skumlere når det er natt. Selv det hyggeligste barnerom viser seg å ha monster under senga når mørket senker seg ved leggetid. Og kirkegårder, hvor man i dagslys helt uten kvaler kan spasere mellom gravene, forvandles på kvelds- og nattetid til uhyggelige steder man helst unngår.

Tar man dette aspektet ved natta i betraktning, blir det forståelig at nettopp museene med deres gamle bygninger og gjenstander, noen utstilt, andre godt gjemt i magasinene, fremstår som det perfekte stedet å utforske på fantasiens tid på døgnet. Natta forsterker den mystikken som allerede ligger latent i museet som sted, og setter fantasien vår sving. Når KUBEN om kvelden torsdag den 16. februar beholder lysene dempet og innbyr barn i skolealder til «Natt på museet», er dette i tråd med en forholdsvis ny, men likevel etter hvert velutprøvd og svært populær museumstrend. Og slik filmen som startet det hele har vist oss; de underligste ting har det med å våkne til liv i nattlig museumsmørke ...

Kilder:

Anders Johansen: «Museet i dagens mediesituasjon». Tingenes tale. Bergen 2002.

► **Innsendt av: Jenny Eik Pilskog,**
museumspedagog, Aust-Agder museum og arkiv, avd. KUBEN

b og Ingild Velure,
rådgiver/historiker, Aust-Agder museum og arkiv, avd. KUBEN

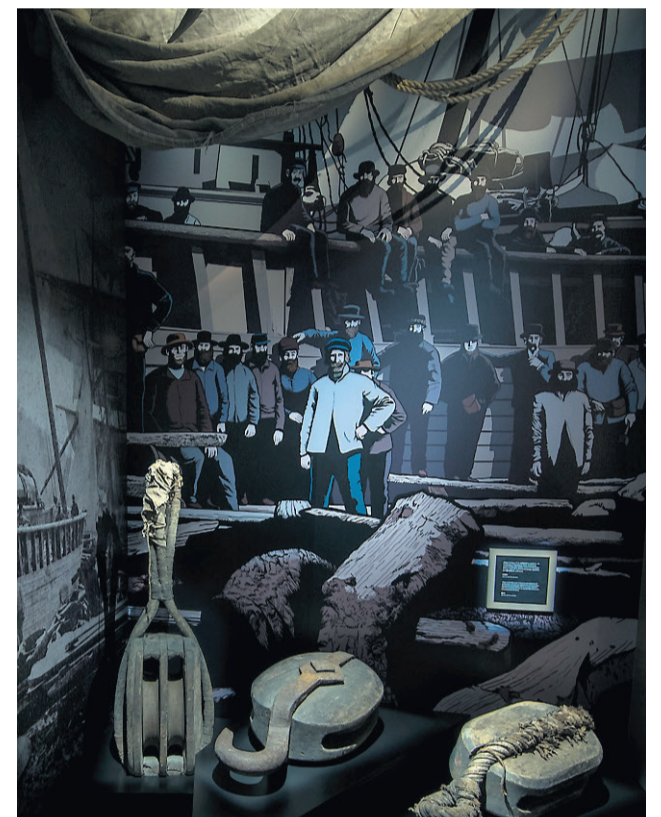
SPENNING: Spente barn lurer på hvilke overraskelser som venter dem på Natt på

museet en mørk høstkveld på Langsæ i 2009. (Foto: Agderposten)

REISEAPOTEK: Dronning Caroline Mathildes reiseapoteket ble rikt utrustet, og medisinen var laget ved hoffapoteket i London. AAM.4905. (Foto: Karl Ragnar Gjertsen/KUBEN, Aust-Agder museum og arkiv)

MYSTISK: I museenes mange mørke kroker kan mye mystisk skje. Her fra utstillingen «Krakket – en fortiet historie» på KUBEN. (Foto: Gerd Corrigan/KUBEN, Aust-Agder museum og arkiv)

SKJULTE SKATTER: De underligste ting skjuler seg i museumsmagasinene på KUBEN. (Foto: Karl Ragnar Gjertsen/KUBEN, Aust-Agder museum og arkiv)